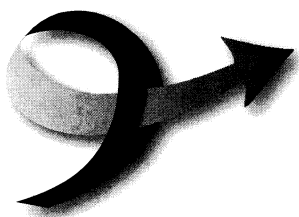

Replik

För att skapa en levande debatt tar vi emot repliker på alla debattartiklar.

Kontakta redaktionen om du vill skriva en debattartikel.

Repliker skall kunna publiceras i nästkommande nummer. Ditt debattinlägg bör därför vara redaktionen tillhanda senast trettio dagar efter det att du erhållit det aktuella numret.

Om artikeln "Behövs medlemmarna?"

Tanken som Göran Ahrne och Apostolis Papakostas framför i artikeln "Behövs medlemmarna?" är att politiska partier idag inte behöver medlemmar. Större delen av partiernas ekonomiska resurser kommer inte längre från medlemmarna, och man anställer hellre någon än lägger ut uppdrag på medlemmar. Medlemmar är en resurs främst därför att det ger partierna legitimitet. De kan visa att det finns några som bryr sig om vad de gör. Ahrne och Papakostas säger här något viktigt. I diskussionen kring vad som hänt med det partipolitiska engagemanget är partiernas egna handlanden allt för sällan i blickfånget.

Samtidigt bygger Ahrnes och Papakostas artikel på kritik av annan forskning på området. En kritik som tycks mig både okunnig och förfelad.

I artikeln ifrågasätter författarna tanken att individualiseringen av i första hand de västerländska samhällena har medfört stora förändringar. Utifrån referenser till bland andra Ulrich Beck och Antony Giddens skåpar författarna ut såväl individualiseringsbegreppet som andra forskare vilka använt begreppet. Enligt Ahrne och Papakostas är detta begrepp sekundärt i analysen av förändringar i samhället. Individualisering är en effekt av trögrörliga rationaliseringsprocesser, och inte tvärtom.

Problemet med denna kritik är att den är helt obefogad. Läser man författare som Habermas, Melucci, Giddens och Beck står det helt klart att det inte finns någon som skulle säga emot Ahrne och Papakostas. Det är en grundläggande tes inom modernitetslitteraturen att moderniseringens viktigaste motor är samhälleliga rationaliseringsprocesser, såsom urbanisering, industrialisering, sekularisering och byråkratisering. Individualiseringen är en konsekvens av dessa processer. Den medför framförallt förändringar i relationen mellan individen och kollektivet, så att individen ser sig som en allt viktigare aktör, samtidigt som gränsdragningen mellan individ och kollektiv blir mindre skarp.

Ahrne och Papakostas slår med sitt förmenta nytänkande kring individualiseringen helt enkelt in öppna dörrar och ställer därtill den som kan litteraturen kring modernitet frågande: varför gör de på detta viset? Måhända för att de trots referenserna faktiskt inte satt sig in i litteraturen, alternativt att de roar sig med att vara polemiska.

Jag hoppas och tror givetvis på det senare. Författarna vill skapa debatt. Problemet med denna polemiska karaktär är att den leder Ahrne och Papakostas till att göra en i grunden felaktig beskrivning av världen. I sin iver att slå fast att det är resurser som är avgörande för huruvida politiska partier har många eller få medlemmar, redovisar författarna en hierarki över möjliga orsaker. Enligt dem kommer, först och främst, tillgången till resurser, därefter, kanske, vad människor tänker att de ska göra med dessa resurser. Detta är en hierarki som enligt mig är felaktig, då dessa två faktorer är intimt förbundna med varandra.

Min uppfattning av vad som hänt med de politiska partierna är att vi åsett två *samtidiga* förändringar. Å ena sidan har, precis som Ahrne och Papakostas säger, partierna mindre och mindre kommit att behöva sina medlemmar. De har andra resurser idag, jämfört med låt oss säga för 50 år sedan. Å andra sidan har också något hänt bland medborgarna, de presumtiva och ibland före detta partimedlemmarna. Det har skett en individualisering av politiken, bland annat i den meningen att många har allt svårare att låta or-

ganisationer agera å deras vägnar. Det innebär att bland de människor som vill vara politiskt aktiva finns idag större krav än tidigare på att faktiskt få göra något själva. Att bara gå på möten och få information räcker inte.

För politiska organisationer innebär detta att de organisationer som främst bygger sin verksamhet på representation, och som därmed inte kan svara mot dessa individualiserade synsätt genom att låta sina medlemmar själva vara aktiva, har det svårare än andra organisationer. Därför har till exempel en organisation som Attac, trots sina ambitioner att vara organisatoriskt nydanande, svårt att behålla de medlemmar som inledningsvis strömmade till. Medlemmarna vill vara aktiva, men det finns inte mycket att göra som Attac-medlem, förutom att försöka få andra att också gå med och det räknas inte som en politisk handling.

De organisationer som har lättast att behålla stora medlemskadrer är exempelvis fackföreningar och Hyresgästföreningen, vilka i hög grad fungerar som rena försäkringsbolag för medlemmarna. Till skillnad från Attac finns här en ömsesidighet mellan organisationen och de möjliga medlemmarna. Som medlem i Hyresgästföreningen tänker sig inte många att de ska vara aktiva, samtidigt som organisationen som mest förväntar sig att medlemmarna ska komma på ett eller annat möte och äta smörgåstårter.

I partierna finns inte en sådan ömsesidighet. Partimedlemskap stämmer helt enkelt inte med många människors bild av vad ett aktivt poli-

tiskt engagemang ska vara. Denna bild stämmer mycket bättre med en organisation som Djurens Rätt, som idag har ungefär lika många medlemmar som alla de politiska ungdomsförbunden tillsammans. Jag menar att detta åtminstone delvis beror av att medlemmarna får det de söker. Till exempel genom att undvika att äta kött eller köpa kosmetika provad på djur kan de med relativ lätthet göra sitt eget liv till ett aktivt medlemskap. De behöver på så sätt inte lita på att någon annan driver deras frågor.

Jag vill hävda att den här typen av samstämmighet var större förr. Många medlemmar förväntade sig inte att vara aktiva (tänk bara på kollektivanslutningen), och inte heller partierna förväntade sig det. De ville ha en stor kader av medlemmar som demonstrerade på första maj, kom på möten, men inte drev frågor själva. De skulle utgöra basen i en topporganisation.

Idag duger inte det för många politiskt intresserade medborgare. Man vill vara aktiv själv. Men partierna tycks inte vilja ändra sig. Gissningsvis för att de inte har behov av medlemmarna. Precis som Ahrne och Papakostas tänker sig.

*Adrienne Sörbom,
Stockholms universitet*

Kommentar till Sörbom

SÖRBOM HAR TRE invändningar mot vår artikel:

1) att vi orättvist skåpar ut individualiseringsbegreppet och samtidigt författare som Habermas, Melluci, Giddens och Beck, 2) att vi i vårt resonemang redovisar en hierarki över möjliga orsaker till minskade medlemsantal i politiska partier där vi först och främst ser tillgången till resurser som den viktigaste, 3) att vi inte ser det som händer bland medborgare och i nya sociala rörelser som viktiga och nya inslag i samhällslivet. Vi skall kommentera dessa invändningar kort var för sig.

För det första har vi inga anspråk på originalitet när vi ser individualisering som en konsekvens av samhällsprocesser. Tanken är minst lika gammal som begreppet sociologi och har reproducerats otaliga gånger i både textböcker och teoretiska verk. Vi ser dock ett pedagogiskt värde i att goda tankar upprepas, inte minst med tanke på att flera av dem som forskar inom området och framför allt politiker och samhällsdebattörer av olika schatteringar prioriterar en förklaring som ser individerna som orsakerna och inte partierna.

Det är inte heller överraskande att Sörbom finner vår tanke hos samtida teoretiker vi kritiserar. Tanken finns där dock som en allmänt formulerad utsaga utan en specificering av de mekanismer som skapar atomiserade människor. Vi tror att de ovannämnda teoretikernas oförmåga att se dessa mekanismer härrör ur avsaknaden av teoretiska instrument för att hantera reella

organiseringprocesser. Vi är inte heller ensamma om att ha noterat detta. Genom att ta fasta på konkreta organiseringsprocesser har vi försökt visa hur betydelsen av olika typer av resurser (även medlemmarna är en resurs) skiftat under de senaste decennierna och vilka konsekvenser detta har för medlemskapet och etablerandet av en snävare gräns mellan organisation och anhängare.

Flera forskare menar, och Sörbom kritiserar oss för, att inte ta på allvar att något har hänt bland medborgarna som gör att de inte är särskilt intresserade av att vara med i partier och identifiera sig med färdiga politiska program. Vi förnekar inte att det skett en sådan förändring bland många människor i Sverige, men vår bedömning är att detta inte kan vara den primära förklaringen till minskade medlemsantal. Under hela 1900-talet har det funnits olika enfrågeorganisationer av typ nykterhetsorganisationer, kvinnoorganisationer eller fredsorganisationer som engagerat människor och givit handlingsmöjligheter. Dessa har dock inte nödvändigtvis stått i motsats till

ett medlemskap i politiska partier. Samtidigt pekade vi i vår artikel på att det finns samma problem för medlemmar i eller sympatisörer till många av de så kallade nya sociala rörelserna att få handla själva eller över huvud taget att få något att göra. Miljöorganisationer och andra liknande organisationer måste hela tiden avvisa människor som vill vara med i olika typer av aktioner. Organiserat politisk handlande har mer och mer blivit en uppgift för specialister såväl inom de etablerade politiska partierna som i olika nya rörelser eller aktionsgrupper. Om människor sen själva försöker påverka samhällslivet genom att till exempel låta bli att äta kött eller på andra sätt ändra sin livsstil är detta intressant och betydelsefullt. Men det har inte så mycket med medlemskap i organisationer att göra.

Göran Ahrne och Apostolis Papakostas

**Nästa nummer av SF
kommer i början av mars -04.
Kontakta redaktionen om du
vill skriva en replik!**

LITTERATUR SOM INKOMMIT
TILL REDAKTIONEN

- Andersen, Jørgen Goul (2003) *Over-Danmark og Under-Danmark. Ulighed, Velfærdsstat og Politisk Medborgarskab*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Andersson, Stina & Sjødahl, Silvia (red) (2003) *Sex. En Politisk Historia*. Göteborg: Alfabetaanamma/RFSU.
- Bryld, Mette & Markussen, Randi (red) (2003) *Cyberkulturer och Rekonfigurationer*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Börjesson, Mats & Palmlblad, Eva (2003) *I Problembarnens Tid*. Helsingborg: Carlssons.
- Carlsson, Ulla (red) (2003) *Mångfald i Medieforskningen*. Malmö: Symposium Malmö högskola 2002.
- Giddens, Anthony (1999/2003) *En Skenande Värld. Hur Globaliseringen är på Väg att Förändra Våra Liv*. Stockholm: SNS.
- Gurner, Ulla & Thorslund, Mats (2003) *Dirigent Saknas i Vård och Omsorg för Äldre. Om Nödvändigheten a Samordning*. Stockholm: Natur och kultur.
- Jamison, Andrew (2003) *Miljö som Politik*. Lund: Studentlitteratur.
- Janson, Per (2003) *Den Huvudlösa Idén. Medborgarlön, Valfärdsolitik och en Blockerad Debatt*. Lund: Arkiv.
- Järvinen, Margaretha & Mik-Meyer, Mik (red) (2003) *At Skabe en Klient. Institutionelle Identiteter i Socialt Arbejde*. Köpenhamn: Hans Reitzel.
- Kolfjord, Ingela (2003) *Kvinnors Drogbruk och Lagbrott. Positionella och Kontextuella Strategier i en Våldsrelaterad Vardag*. Lund: Bokbox.
- Lowe, Gregory F & Hujanen, Taisto (red) (2003) *Broad-casting Convergence. New Articulations of the Public Service Remit*. Göteborg: Nordicom.
- Marshall, T. H. (1950/2003) *Medborgerskab og Social Klasse*. Köpenhamn: Hans Reitzel.
- Muukkonen, Martti (2002) *Ecumenism of the Laity. Continuity and Change in the Mission View of the World's Alliance of Young Men's Christian Association, 1855-1955*. Joensuu.
- Persson, Anders (2003) *Social Kompetens. När Individiden, de Andra och Sambället Möts*. Lund: Studentlitteratur.
- Persson, Marcus & Thelander, Joakim (red) (2003) *Mellan Relativism och Realism*. Lund: Working Paper in Sociology 2003:1.
- Peterson, Abby; Svensson, Lennart G. & Addo, Tobias (2003) *Ungdomar i Vardagens Välv*. Lund: Studentlitteratur.
- Rothstein, Bo (2003) *Sociala Fällor och Tillitens problem*. Stockholm: SNS.
- Schirenbeck, Isabell (2003) *Bakom Valfärdsstatens Dörrar*. Umeå: Boréa.
- Sundberg, Jan (2003) *Parties as Organized Actors*. Helsinki: Commentationes Scientiarum Socialium 62.
- Weber, Max (2003) *Udvalgte Tekster. Bind 1*. Köpenhamn: Hans Reitzel.
- Weber, Max (2003) *Udvalgte Tekster. Bind 2*. Köpenhamn: Hans Reitzel.
- Wenger, Etienne & Lave, Jean (2003) *Situeret Laerning*. Köpenhamn: Hans Reitzel.